

HET NIEUWS VAN TOEN

familiae de nostris

MAART 2023

www.twa2.nl

EDITIE 12

Reis naar het Heilige Land

Naar een reisverslag van Hessel Martena

Studieblad met drie ruiters, Roelandt Savery

ROLAND DE JONG

een mijl is 1 uur gaans (ongv. 5 km.)

Accurata Descriptio Peregrinationis in Terram Sanctam, per illustres ac antiqua Nobilitate splendidos viros ac Dominos, D. Hesselum a Martena, D. Tzallingium a Botnia, necnon D. Julium a Botnia. Frisios, Religionis ergo feliciter susceptae, Anno Salutis humanae M D X V I I.

Een exacte beschrijving van de pelgrimstocht naar het Heilige Land, door de illustere en oude adel, voortreffelijke mannen en heren, de heer Hessel van Martena, de heer Tzallingius van de Botnia, evenals de heer Julius van de Botnia. Religie is daarom met succes ontvangen, in het Jaar van de Redding van de Mens 1517.

Het handschrift uit het Leeuwarden Rijksarchief, 1332G, is gebruikt door Van Leeuwen voor zijn tekstuitgave in *De Vrije Fries*, III (1844), p. 219-276. Het welk ik ook heb gebruikt. De afschrijver van dit handschrift was Leo Sibrandus (+1588.)

Int jaer ons Heeren 1517, den 7en dach vande Maij maent, zyn wy, Heer Hessel van Martens, Ridder, Heer Tziallingi van Bottnya, Ridder, ende H. Jow van Bottnya, &cet., met andere pilgroms gereyst ut Antwerpen, nae dat Heylighe Landt, om daer te versoecken die plaetsen, daer Godt Almachtich syn billere passie ende pynen, om ons sondige menschen, heeft geleden.

Op 7 mei vertrokken de pelgrims uit Antwerpen, om nog diezelfde dag in Brussel aan te komen. Onderweg in de buurt van Vilvoorde werden ze overvallen door een zware hagelbui.

De volgende dag (8 mei) reisde het gezelschap van Brussel naar Bergen in Henegouwen, op zo'n tien mijlen van Brussel.

Op 9 mei reisden ze van Bergen naar Valenchiyn, (een plaats die ik niet kan achterhalen, Roland.) een afstand van 7 mijlen. Het is best mogelijk dat hier Valenciennes bedoeld wordt dat op 34 kilometer (looproute) van Bergen (Mons) ligt.

Op 10 mei werden er 12 mijlen afgelegd naar Guise, de eerste stad in Frankrijk. De dag erna werd de reis weer voortgezet naar een dorp genaamd Lyens. Mogelijk is dit Laon, een plaats die op 39,8 kilometer (looproute) van Guise ligt.

12 Mei ging de reis, 10 mijlen, van Lyens naar Reims. De volgende dag werd er weer 10 mijlen gereisd met als bestemming Chalons, om vervolgens nog 7 mijlen af te leggen naar Fyten (ook een plaats die ik niet kan achterhalen, Roland.)

Op 14 mei werd het reisdoel Bar-le-Duc, hetwelk na 8 mijlen werd bereikt. De volgende dag (15 mei) werd er van Bar-le-Duc naar Joinville gereisd, een afstand van 7 mijlen.

VERVOLG OP PAGINA 2

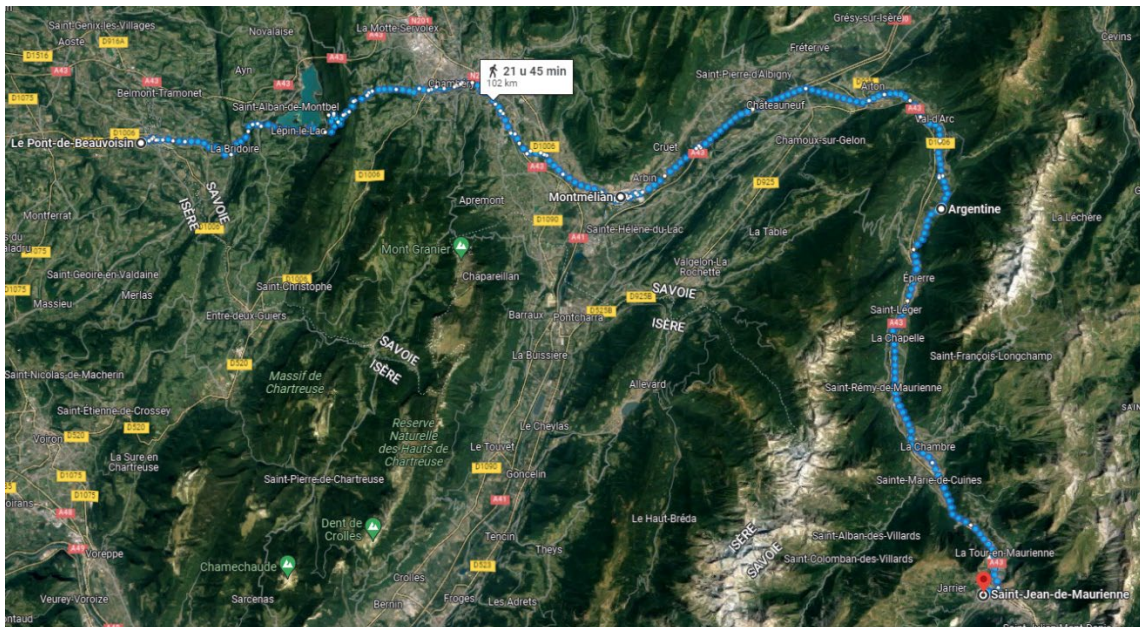
Leeuwarden - Brussel

Paarse lijn (reconstructie van de) afgelegde route tot aan Brussel. Een afstand van 369,9 kilometer (ongeveer 74 mijlen = 74 uur gaans.) Bij een gemiddelde van 13 mijlen per dag, duurde de reis van Leeuwarden naar Brussel minimaal 6 dagen.

Zo is de afstand van Antwerpen naar Brussel ongeveer 10 Nederlandse Mijl en daar deed het gezelschap al een hele dag over.

Bron: Viabundus kaart 1.2

Boven: Route van Le-pont-de-Beauvoisin, via Montmélian en Argentine naar St. Jean-de-Maurienne. Ongeveer 22 Hollandse Mijlen en drie reisdagen.

VERVOLG VAN PAGINA 1

16 mei werd er een afstand van 8 mijlen afgelegd, van Joinville naar Chaumont. De volgende dag werd er 8 mijlen afgelegd om in Langres aan te komen.

18 mei ging de reis over 13 mijlen naar Dyon, om de opvolgende dag weer te vertrekken naar Beaume (8 mijlen). Later de dag werd de reis voortgezet naar Challon-sur-Saône, een afstand van 5 mijlen.

Op 20 mei werd er 10 mijlen afgelegd om in Mâcon de nacht te verblijven. Belleville-en-Beaujolais werd de op 21 mei bereikt, na een reisafstand van 5 mijlen.

22 Mei werd uit Belleville-en-Beaujolais vertrokken om na vijf mijlen in Lyon aan te komen.

De 23ste mei werd Lyon verlaten om op vijf mijlen afstand in Montpellier aan te komen. Ik (Roland) vermoed dat het hier gaat om Moûtiers. Montpellier ligt te ver uit de route en Montpellier niet bestaat.

Op 24 mei reisde het gezelschap van Moûtiers naar Le pomp fozijn (dit zal Le Pont-de Beauvoison zijn.) Dit is de eerste stop in Savoie.

25 Mei. Onderweg, 2 mijlen van Moûtiers, moesten zij over een grote berg geheten Mons Jubilet (een berg die ik niet kan vinden.) Na nog eens vier uur rijden kwamen ze in Mamillianen aan. Ik veronderstel dat Hessel hier Montmélian bedoeld.

Op 26 mei ging de reis van Montmélian naar St. Jean-de-Maurienne, Hessel zelf noemt deze plaats Assangient avereau, J. van Leeuwen die de handschriften van het reisverslag heeft uitgewerkt geeft aan dat het hier genoemde St. Jean-de-Maurienne moet zijn.

27 Mei. De reis ging, over besneeuwde bergtoppen, 5 mijlen naar St. Andreas (d.i. St. André) en kwamen aan in Ambrossius welk ligt aan het gebergte Dionys, aldus Hessel. Ik heb de naam van zowel de plaats en de berg niet kunnen achterhalen.

Met gehuurde muilezels, om over voorgeschreven berg te trekken, kwam het gezelschap op 28 mei in Susa (Italië, graafschap Turijn) aan.

9 Mijlen was de afstand (op 29 mei) van Susa naar Turijn. Een groot stad, genoemd Touryn, daer die Hartoch van Savoyen in was, ende daer hy altyt syn hoff holt. De paarden werden daar verkocht en gingen zij aan boord om naar Ventië te varen.

VERVOLG OP PAGINA 4

Wat vooraf ging aan de pelgrimage

In hetzelfde jaar (1515) waarin hij tot ridder werd geslagen, overkwam Hessel van Martena iets afschuwelijks.

Zijn vrouw en vier dochters werden op de Zuiderzee overvallen door Geldersen en hun Friese bondgenoten. Ze werden misbruikt en beroofd.

Jancko Douwama wist de vrouwen uit handen van de boeven te krijgen maar hield hen nog vast tot maart van het volgende jaar.

Waarschijnlijk niet alleen om godsdienstige redenen (religionis ergo) maar ook uit dankbaarheid besloot Hessel een pelgrimsreis naar Jeruzalem te maken.

Gezien de gevaren die de tocht inhield, besloot hij een testament te laten opmaken. Dat gebeurde op 21 maart 1517 (bezegeld 23 maart) in het Martenahuis.

Bron: Friese testamenten tot [= vóór] 1550, Leeuwarden 1994, nr. 92, blz. 175-181.

Een gevelsteen in Leeuwarden (Grote Kerkstraat 69) herinnert ook aan een reis naar het Heilige Land.

Testament Hessel van Martena

In den jare van der zalige gebortenn Ons Liefv's Heern Jesu Cristi dusennt vieffhundert seventhien, upten een ende twintichstenn dach des maents martii, omtrent vier urenn nae middach, ter fiefften indictienn, bynnen myn huiss inn die stoeff, der pontificatienn ons heilichste vaders inn Christo ende hernn Leonis, vann die name na der godliker vorsienicheit die tiende paus, inn synn vieffte jaer, regnierenn die aldermogenste, victorioste, glorioste forst ende prince Maximiliano, keiser des Heiligenn Rycks etc.

Ick, Hessel Martena, ritter, bedennckenn der menschenn gebrecklicheit ende der natuuren krannckheit, datmenn dickmaell, besonder inn verne lange pilgrimagien als tenn Heiligen Lande, mach fallenn inn manige periculenn des levents, heb ick, vorsnn Hessel, uyt myn vrie eigenn wille, mit welverdachte sinnen, gudtsmoets, sond ende machtig God loeff van lichaem ennde verstandel van sinnen, Godt erst om gratie biddende, gemaect, ennde want ick hemelike ende getroue vrint meister Henrick, onss vicarien, inn naegescreven manieren dit myn tegenwoerdich testament bescreven laten, updat tuschen myn kyndern, vrynden, lagatarienn off anderen diets angaen moecht,

geen tuist, hath, nyt off pleyt alst dickmaell valt omt tytlick guet, verryse off geboere, daer myn arme ziele moechte last, hinder, verdriet off verlettinge om krigen. Ende tot volcommender effecten ende seckerheit off vasticheit vann desenn roep ick weder alle andere testamenten, codicillen, donatien off gifftinge, hoe ende inn wat manieren ick sulcks vorrtys vor datum disses moecht oeck mit derogatoriall clausulen gemaect hebbenn, dat desse mynn laeste ende uysterste wille mocht contrary, schaedelick off hinderlick wesenn, will ick, Hessel vorsn, dat sulx alles al van geener waerdenn ende gans nieth, mer dit testament off myn laste wille alleenn sall vast ende volstandich wesenn ende bliven innt eynde mins levents. Off ick oeck all andere testament, codicill, ander gifftinge off laeste wille contrary maecte, will ick dat sulck geen macht off effecten boven dit off to hinder diss hebbenn sall, ten sy sake dat dit testament worde van wordt tot wort oeck die gebenedide naeme Jhesus ende synre alderheilichste moeder ende maeget Marienn, Sinte Gregorius, Ambrosius, Jeronimus, Augustinus, Cristofferus woerden naemlickenn daerinn gescreven.

Inn den eersten tot wat tyde dat ick offlivich worde, Gods gebodt vervulle, will ende bespreek ick dat men sall geven vor myn ziell tot alle

kercken inn die Vyff deeleen ende Lewerderdeel, oeck binnen Franicker ende Lewarden, itlick kerk III st., itlick prister twe st. Item up myn begangeniss ende maenstond sal menn alle pristers die dan koemen ende misse doenn off doenn willenn vor myn ziell, geven dry stuvers. Item vortt bespreek ende will ick dat men die mynrebroers off observantenn to Lewardenn binnen dry jaernn nae myn doet geven sall driehundert enckellgolden guldens. Daervor sullenn sy int ewich durende daglixen memorie vor myn ziell, ende noch up myn jaerstond eenn singende zielmiss upt hoegaltaer, oeck ander vieff lesende missen inn die eere van die heilige vyff wonden Cristi jaerlix int ewich, vor myn ende alle ghelovige zieleen zalicheit, oeck dags toevornn vigilie doenn als vorsnn.

Ick bespreek die observantenn toe Boelsuert voer memorie ende missen dat jaer doer dertich golden guldenn ens. Item ick will ende begere dat men die predicanten toe Lewarden sall laetenn volgenn die landen ende renthenn die ick kofft heb vann Hendrick Reme Hanseme no eff toe Belkum, nae luyt myn briven die my die predicanten vorsn dusslange hebben ontholdenn, will ick dat myn erven die vorsn broerenn die breven sollen overleverenn, zie verder pagina 3

Vervolg van pagina 2

ende bitten den prior ende conventualen dat zic myn arme ziell inn haer missen ende guede werckenn niet willen vorgeeten. Item Onss Lieve Vrouwebroeders inn der Ilst bespreeck ick vierdehalff enckelgulden, dat zic daervoer ann zielmissen ende ander guede werckenn mynn ziell voeltoenn. Item desgelyck bespreeck ick die broeders tot Woldesende anderhalff golde fl. Item inn vorsn maniere bespreeck ick die broern tot Appengedam ein golden fl. Item ick bespreeck die kerk tot Franicka viertich goldenn fl. Item die crucibroeders tot Franicker bespreeck ick, alsie hoer kerk mackenn, tsestich golden florenen. Darvoer sollen sie int ewich up myn jaertyt des avents vigilie ende des andernn dags ein singen misse upt hoegolter ende dry lesenn missen holdenn off doenn. Item die kerk toe Betgum bespreeck ick ens dertich golden fl. Item die kerk toe Kornium, daer ick in die font weest off kerstindt bin, vyff ende twintich goldenn fl. Item dat cloester toe Aengum bespreeck ick vieff ende twintich golden fl. Item dat cloester toe Liedlum bespreeck ick tachtich golden fl. Item dat cloester tot Lunenkerck bispreeck ick vyffgolden fl. Item dat cloester tot Klericamp bespreeck ick vyff ende twintich golden fl. Item dat cloester tot Mariengaerd vielftienn golden fl. Item dat closter toe Betlehem tien golden fl. Item dat closter toe Syonn sess golden fl. Item dat closter toe Gaernaerd sess golden fl., darvan sal myns broers tochter hebben die twe. Item dat cloester toe Gronedyck twe golden florenen. Item dat susterncloster toe Stavernn twe golden fl., ende Encke ende Ansch, Heere Hottinge ende Jelck myn susters dochter, elck twe goldenn fl. Item Oegecloster als die weer tymmerenn dry goldenn fl. Item foerd alle olde closternn vann mannen ende junckfrouenn die ick nieth besprockenn hebbe, bespreeck ick ein goldenn fl. over Oestergou ende Westergou. Item alle nye closternn van mannen off junckfrouenn, toevoernn niet genoemt, bespreeck ick itlick over Oestergou ende Westergou viertienn stivers. Item noch maeck ick tot Franicker inn Sinte Mertens kercke twe ewige singende missen alle weeckenn, die eene des saterdaegs vroe tot sess uren up Onsse Lieve Vrou altaer ter Noet affter staende, die ander up des mandachs, oeck tot sess uuren, inn die capelle up die Hillige Dry Koningen oltaer. Sollenn beide missen vor myn, myn wyffs ende beyde myn elders, sampt alle geloevige zielen gedaenn wordenn. Hiermede sall belast syn alltyt diegeene to bestellen die myn huiss besittenn off toebehoernn sall.

Daervoer belast ick mynn paert huys mit die scure ende hoevenn, dat daervann innt ewich sollen dese vorsn twee missen onderholdenn wordenn. Item noch bespreeck ick tot ewigenn tydenn dat menn sal gevonn up myn jaertyt ann broet, butter, laeckenn ende ander noturfft den rechten armenn tot Franicker sess florenen, ende dat oeck diegeenn besorgenn sall die up myn huiss woent hir inn Franicker. Daermede belast ick myn part huisen, scuren ende hoeven, dat zic dat also sullenn onderholdenn. Item vort bespreeck ick tot ewige tydenn ende macke dat men altyt up myn jaertyt des avents toevornn sall laetenn vigilien doenn voer myn arme ziell. Van alle priesternn die comen ende vigilie mede lesen, sall elck tot presencie hebben eenn brasspennick, des morgens broeth, butter off fleisch, als dat gewonlick iss over ein ritter off edelmann, sal men des daegs singen een zielmis upt hoegaltaer.

Die priester sall hebbenn vier st., alle ander priesteren die coemenn endemisse doenn, sullen hebbenn twe stivers. Item den pastoor toe Franicker bespreeck ick vyff golden fl., oeck soeveell mester Henrick, her Wybe twe fl., mester Aessge een fl., elck ander priester inn Franicker tualeff stivers ende her Jann to Dongum ein golden fl. Item als die legatenn voldaeenn sindt, beger ick ende will dat myn lieve wyff noch sal geven twehundert golden fl. daer men binnen dry jaern nae myn doet renten mede koepen sall, tot nut ende profyt den rechtenn armen toe Franicker, Kornium ende Nilandt by Boelssuerdt, eenn yglick nae advenant jarlix om toe deelenn om Goeds willen. Hirvann sall diegeenn overste weesen die up mynn huiss woent tot Franicker, is hie anders vann myn geschlacht.

Itemso bespreeck ickmy lieve wyffmyn paert vanmyn huisen, schuren ende hoevenn inn Franicker tot hoer liffstondt, ende dat toe bewoenenn ende toe gebrueckenn tot hoer wille, daertoe alle koeplanden die wy gelyck hebben, oeck alle gelt, golt ende sulver, mitsampt alle insculden daer men ons mitten andern sculdich is, tuelck sie all beholdenn sall tot hoer lyffstondt. Ende als sie starfft, myn paert van huiss, scuren ende hoeven, mitsampt die coeplandenn ann myn kindern die ick achterlaet glyck, doch myn part huisen, schuren ende hoevenn sullen fallenn als naegescreven staet. Wat ick oeck van die koeplanden ende gelt min kindern maeck, sall myn lieve wyff mede toevreden wesen, ende die erven nae myn begerte volgen latenn ende betalen up dagen als ick dat maeck. Item soe sall oeck myn lieve wyff alle uitsculden ende bespreckinge betaelen, alle lasten uutdragen daer ickmaech die luiden toekoert gedaenn hebbenn, uuytgeschloten

wat ick gedaen heb int Groniger orlech ende in m.g.h. van Saxon off des Konings Mats. van Spannen etc. orloch, dat will ick my nit annemen, want die van Groningenn mit die stedenn ende landen inn Oestergoe ende Westergoe hadden een verbondt gemaect, ons met die stat Franicker mit ytlick herscapenn die mit den ander hilden, to dringen onder hoer verbont off ons uuyt die landt toe jaegen, daerdoer dat zic my ende myn lieve wyff ende kyndern grote schaed gedaenn hebbenn mit hoer verbontssluidenn, over die sessdusent enckell golden gulden, ende wolde well dat ziemy ende mynwyff woldenn veldoenn den groetenn trefflickenn scaedt daer sie ons hebbenn gedaenn onverdiend.

Itemickmaeckemyn kindern die ick word achterlaetenn naemyn doet, erffgenaemen inn manieren ende gudenn naegescreven. In den erstenn sal Sits, mynn olste dochter, voer hoer deell erffscaeps hebben Hoernster staeten mitten steenn. Daertoe viertich pondematen oldland, die nu toe huur geldenn twintich golden fl. Oeck noch twe en dertich morgenn upt Bildt, nae luidt m.g.h. hartoch Georgiens brive ende segell, die morgen gereckent up twe fl., maect inn summa LXIII fl. Mackenn beide summa van oldland ende nyland off billand vier ende tachtich fl. Noch daertoe Dode Meues zoens guedt tot Dycksterhuysen, dat nu gelt toe huur twe ende twintich fl. Maect in alles hondert ende sess fl. rentenn.

Item ick geeff Jell, myn dochter, voer hoer part erffscaps Kenge gued toe Englum, 25 ende lecht tot die Toerns, ende geldt nu toe huur acht ende twintich golden fl. Noch Jann Peter zoen guedt toe Englum, daer Reninck Hattye zoen plach up toe woenenn, gelt toe huur vier ende twintich golde fl. Noch Scheltinge gued toe Englum, gelt vyfftien fl. Noch Lywe Broerss zoen gued toe Beetgum by Melle werom, gelt nu achtien fl. acht stivers toe huur. Noch Timen Zyurd zoen gued toe Wier, gelt toe huur tualeff golden fl. XIII st. Noch uuyt Blesse Ryoerd zoen gued toe Dicksterhuysenn sevenn fl. elf st. Maect inn summa hondert vyff fl. rentenn vieff st. Item ick byspreeck Kuneerke, myn dochter, ende wyss hoer voer hoer erffscap uuyt Bawk gued in dae Hammern in Beetgum, gelt toe huur sestien fl. Noch Syurd snyders gued by die olde Bilydyck in Beetgum, ende geld to huur vyff fl. Noch die landen die Thiaerd Sepke zoenn hefft to Dycksterhuysen vann my toe huur, gelden jarlix seven fl. XII stivers.

Vervolg in aflevering 13

Afbeelding: Pelgrims moeten bij een toegangspoort in Jeruzalem tol betalen.

Vervolg vanaf Turijn

Op 31 mei, op pinksteravond, vertrokken ze per boot vanaf Turijn. De reis ging door het land van Piërmont en Milaan. Onderweg waren er niet veel logeerplaatsen, zodat ze meestal aan boord moesten verblijven.

Op de zesde dag van juni kwamen ze in Venetië aan. En verbleven aldaar in de herberg 'In den Witten Leeuw.'

7 Juni. Alle pelgrims gingen naar de S. Rochus kerke (Kerk San Rocco.)

Op 10 juni kwam een ridder van de Doge van Venetië, die aangaf dat alle pelgrims de volgende dag in de Sinte Marcus kerke (Basiliek van San Marco) moesten komen.

11 Juni, Heilige sacramentsdag (2^e donderdag na pinksteren.) Alle pelgrims gingen naar San Marco. Na de processie werden de pelgrims door de Patriarch gezegend.

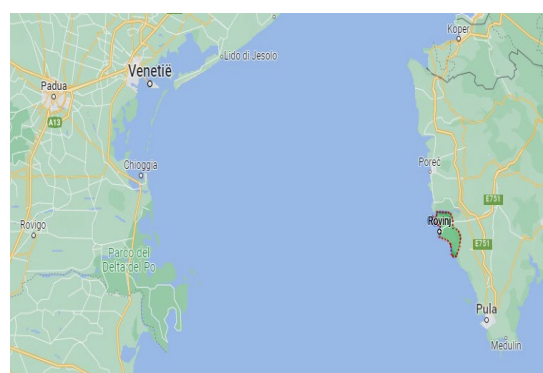
Op 12 juni ging het gezelschap naar een monnikenklooster, genaamt Acencochiry (?) waar het lichaam ligt van de heilige St. Barbara en een groot bot van Sint Christoffel.

14 Juni werd weer een klooster bezogd, met daarin het lichaam van de heilige maagd St. Lucia.

Op de maandag na de Heilige Sacramentsdag, 15 juni, voeren ze met een bark een duitsche Mijl naar een groter schip (een karveel) om de reis naar het Heilige land voort te zetten.

Op 16 juni werd er zeil gezet.

18 Juni. Aankomst in de haven van Rufigna 'ende is een vuyl nest', op honderd mijlen van Venetië. Dit zal zijn Rovigno (Kroatië.)

Op de zondag voor St. Jans (21 juni) vertrokken ze uit Rovingo om op de 27^e tot St. Eufinga te komen een afstand van 900 mijlen. Na alle waarschijnlijkheid is dat Zaton in Kroatië. J. van Leeuwen schrijft in zijn transcriptie in de voetnoot: 'Sancten zoo als het ook zijn moet, en in ons Handschrift eene fout is.' Sint-Eufemia is wel een kerk in Kroatië.

29 Juni. Het gezelschap zeilde van Zaton naar Kreta, waar ze op 1 juli aankwamen. Ze lagen in de haven van Candia (moet zijn Chania.)

De 5^e van juli voeren ze weer verder naar Kreta.

De kapitein had een bericht ontvangen dat er Turkse schepen richting Rhodos voeren en dat de heer van Rhodos alle schepen aan zou houden. Uit angst dat hun schip ook zou worden aangehouden, werd er koers op Kreta gezet en lieten ze Rhodos links liggen.

Op 9 juli bereiken zij Kreta en leggen aan in de haven van Limis (d.i. Limasol.) De ambassadeur van de Turken was bij hen gekomen en eiste 8.000 ducaten om aan de Sultan te geven.

10 Juli van Cypers nae Japhet ofte Joppen (d.i. Jaffa) een afstand van 200 Italiaanse mijlen.

Op 12 juli kwamen zij daar aan 'ende worpen ons ancker inde zee voor die stadt.' Er werd een bode naar Jeruzalem gezonden, die kwam terug met 'die Capitein van Rama', die toestemming gaf om te voet of te paard door het land te gaan.

Het is 15 juli als het gezelschap vanaf Jaffa, onder begeleiding en voorzien van pakezels, naar Rama (d.i. Ramla) trekt. Daar, tegen 8 uur 's avonds aangekomen zijn ze die nacht verbleven 'int hospitaal der pilgroms.' Een herberg die door Phillips van Bourgondië was gekocht voor de 'Kersten pilgroms.'

De 17^e verbleven zij in een huis in de buurt van Ramla, 'ut Rama zoo verre als een booghe mach schieten.'

Bij dageraad, 18 juli, reden zij op ezels naar Jeruzalem. Zij werden daar opgewacht door de Bewaker van Jeruzalem, die hen de benedictie (zeggening) gaf. Hij ging met hen naar een klooster op de berg Syon (Sion, Tempelberg,) alwaar het reisgezelschap zou verlijven.

Vanaf 20 juli reisden zij door het land om alle heilige plaatsen te bezoeken.

Op de 23ste dag van juli reisen zij van Jeruzalem naar Bethlehem, om ook daar alle heilige plaatsen te bezoeken.

Het was 27 juli dat zij vanuit Jeruzalem het Heilige Land verlieten om de thuisreis te aanvaarden.

Op 28 juli reisden ze nog 8 mijlen om weer in Jaffa aan te komen. Tegen zes uur 's avonds gingen ze weer aan boord.

'Ende opten selven voorsz. dach, des avonts toe ses uyren, gingen wy wederom in ons schip, achterlaetende dat Heylighe Landt, ende seylden wederomme naer huys, met vreughden ende blydtschap, danckende ende loovende Godt almachtig, dat wy onse bedevaert alle tesamen gesont ende salichlyck hadden vollbracht ter eere Godes. Amen.'

Op de terug reis zou Hessel van Martena op Rhodos overlijden.

'Heer Hessel Martena, Ridder, is op dese reyse gestorven int wederkeren, opt eylandt Rhodos, ende daer begraven, naelatende vier dochteren, als namentlyck Jel, Lucia, Cunira, ende Fokel van Martena.'

Heer Hessel Martena Rid[de]r Eerste Fondateur van dit huys Is gestorve[n] int Eylant Rodes Anno 1517